

فرهنگ کامل تعبیر خواب

تعبیر بیش از ۱۲۰۰۰ خواب

اثر: پروفسور هانس کورت

برگردان: مهندس علی اصغر شجاعی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

کورت. هانس. ۱۹۰۴ -
 فرهنگ کامل تعبیر خواب تعبیر بیش از ۱۲۰۰۰
 خواب / اثر هانس کورت؛ برگردان علی اصغر شجاعی. -
 تهران: دنیای کتاب. ۱۳۸۲. ۶۵۴.

ISBN 964-346-18-5

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
 عنوان اصلی: Lexikon der Traumsymbole ...
 کتاب حاضر در سالهای مختلف با مترجمین مختلف
 توسط ناشرین منتشر شده است.
 ۱. خواب دیدن. الف. شجاعی. علی اصغر. مترجم.
 ب. عنوان.

۱۳۵/۳

۴۹۳/۹۳۱۰۹۳
 ۱۳۸۲

۸۲-۵۹۱۴

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

فرهنگ کامل تعبیر خواب

پرفسور هانس کورت

- ترجمه
- علی اصغر شجاعی
- حروف نگاری
- آبان گرافیک
- نوبت چاپ
- اول، ۱۳۸۴
- چاپ
- پیک ایران
- تیراژ
- ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۳۴۶-۱۸-۵

ISBN: 964 - 346 - 18 - 5

آدرس : تهران، خ انقلاب، خ فخر رازی بن بست وزیر نظامی، پلاک ۶۷
 تلفن : ۶۹۶۳۷۷۰-۶۴۹۹۳۲۷-۶۴۹۶۰۱۴

فهرست مندرجات

۵	بخش اول: رؤیاها و زبان شان
۷	مقدمه
۳۹	بخش دوم: تعبیر رؤیاها
۴۱	رؤیای تولد
۴۳	رؤیای مربوط به ضربه‌های روحی دوران کودکی
۴۶	رؤیای اژدها و سایر حیوانات
۵۰	رؤیای جادوگران و اشباح
۵۴	رؤیای تناسخ
۵۷	رؤیای بریدن
۶۰	رؤیای پرواز و سقوط
۶۲	رؤیاها در آستانه ظهور واقعیت
۶۵	رؤیای هشدار دهنده و خبر از بیماری‌ها
۷۱	رؤیای اختراعات
۷۴	رؤیای حقیقی و پیش‌بینی آینده
۷۸	رؤیای آرزو به عنوان رؤیای تسکین‌دهنده
۸۲	رؤیای پرخاشگری و تعقیب

۸۷ رؤیای مرگ و مردگان

۹۱ رؤیای رنگ‌ها و موسیقی

۹۵ بخش سوم: نمادهای رؤیا

۶۲۴ فهرست نمادها

www.ketab.ir

بخش اوّل

رؤیاها و زبان شان

مقدمه

پس از آن که پروفیسور «زیگموند فروید»^۱ در سال ۱۸۸۹ با انتشار کتاب خود در موضوع تجزیه و تحلیل رؤیاها، به بسیاری از تعابیر غیرعلمی مربوط به رؤیاها ارزش علمی بخشید، زمینه انتشار موجی از این دست آثار را فراهم کرد که کم و بیش به تجزیه و تحلیل رؤیاها و جریانات مربوط به روان شناسی می پرداخت. گرچه در بعضی از این تحقیقات که به صورت فردی انجام شد، تعدادی از نمادهای رؤیاگردآوری و تعبیر شده است، با وجود این، تا امروز فقدان اثر جامعی که در آن نمادهای رؤیا به ترتیب حروف الفبا تنظیم شده باشد، محسوس بوده است.

کتابی که هم اکنون پیش روی دارید، حاصل سالیان متوالی کار عملی این جانب همراه با بررسی مهم ترین منابع علمی است. برای ورود به دنیای رؤیاها و دستیابی به زبان آنها و نیز به منظور فهم بهتر نمادهای رؤیا، قصد دارم قبلاً به ذکر چند نکته اساسی بپردازم.

رؤیا در مفهوم اصلی خود در نگاه اول به معنای «وهم» است. اما باید گفت که رؤیاها همیشه پوچ و بی معنی نیستند. خواب دیدن یک رخداد روحی طی خوابی سبک است که هم می تواند وجود حقیقی داشته باشد و هم ممکن است از خیال پردازی های غیرمعمول ناشی شده باشد. گاهی چهره های ترسناک در کابوس، ما را دچار وحشت می کنند، حال آن که می توانند در بیداری ما را تحت تأثیر قرار داده و به خود مشغول سازند.

۱- زیگموند فروید. پایه گذار علم روانکاوی، پزشکی از اهالی وین بود. او بین سالهای ۱۹۳۹ - ۱۸۵۶ میلادی زندگی می کرد. م.

رؤیاها ارتباط تنگاتنگی با اعمال و افکار انسان دارند. اقوام ابتدایی با اشراف به این موضوع، معتقد بودند که رؤیاها قدرت پیشگویی دارند.

ادبیات، موسیقی و هنرهای تجسمی (نقاشی) از همان زمان پیدایش، عواملی برای بیان چهره‌های رؤیا هستند که خالق هنر، خود را با آنها سرگرم می‌کند. این که بی‌مقدمه تلاش‌هایی شامل تصورات سحرآمیز، مذهبی و روان‌شناسی قدیمی‌ترین دوران برای تعبیر خواب صورت گرفت، چندان حیرت‌آور نیست. امروزه کتاب‌های قدیمی رؤیا جز مهم‌ترین منابع علوم انسانی به حساب می‌آیند.

تعبیر خواب نزد اقوام کلاسیک در عهد باستان به وجود آمد و رشد و تکامل آن تا زمان ما ادامه یافته است. «فروید» دانشمند اتریشی، تعبیر خواب را که وارد محدوده خرافات شده بود، به صورت علمی مطرح کرد و به آن اعتبار بخشید. وی به عنوان پزشک دریافت که رؤیاها دارای مفهوم مهم حیاتی هستند، به انعکاس درون انسان می‌پردازند و موجب دستیابی به نتایج مهمی از وضع روحی و فیزیکی فرد می‌گردند. به کمک تئوری‌های علمی «فروید»، تحقیقات روان‌شناسی در راه جدیدی گام نهاد، طوری که به شناخت نسبی پدیده‌ها و مفهوم رؤیاها انجامید.

همواره سعی بر این بوده که رؤیا را بر اساس تحریکات فیزیولوژیکی و درونی بدن، بقایای تصورات و خاطرات فرد از تجارب روحی زندگی روزمره توضیح دهند و بر همین باور، تصور می‌شد که محتوای رؤیاها از آرزوهای سرکوب شده که در خواب به صورت نماد ظاهر می‌شود، تشکیل می‌شود. دانشمندان به کمک مطالعات دقیق روان‌شناسی و پزشکی مرتبط با شکل‌های تجلی ضمیر ناخودآگاه، به ارتباط بین زبان نمادین رؤیاها با سایر نمادهای زندگی روحی، هنر و مذهب اقوام پی برده‌اند.

در کنار بسیاری از زبان‌های ویژه اقوام مختلف، یک زبان عمومی رؤیا نیز وجود دارد. رؤیاهای انسان اولیه، اقوام بزرگ با تمدن و فرهنگ کهن، مانند مصری‌ها، یونانی‌ها و رومی‌ها، به رؤیاهای انسان عصر حاضر که در «توکیو»، «مسکو»، «لندن»، «نیویورک»، «کاپ شتات» و «هامبورگ» زندگی می‌کند، شباهت دارد. زبان رؤیا با گذشت قرن‌ها و هزاردها هم‌چنان یکسان باقی مانده است.

زبان نمادین رؤیا به شکل علائم رمزگونه است و باید تعریف شود تا معنا و مفهوم آن قابل فهم شود. وقایع رؤیا به شکل تصویر در مقابل چشم‌ها ظاهر می‌شود و خواب‌بیننده

رخدادهای روزمره را در خواب، دوباره به صورت تصویر جلوی چشم‌هایش می‌بیند. او به کمک رؤیا درباره خود و دیگران اطلاعات بیشتری نسبت به حالت بیداری به دست می‌آورد. خواب‌بیننده را می‌توان با شاعری مقایسه کرد، زیرا او هم مانند شاعر به زبان والاتری دست می‌یابد و از آن طریق مشاهدات، تجربیات و حالات روحی خود را بیان می‌کند. چنین شخصی در خواب، در حالت رؤیا خلاّقانه عمل می‌کند و اغلب هم کار فوق‌العاده خلاّقانه‌ای انجام می‌دهد که در حالت بیداری قادر به انجام آن نیست.

اما از آن جا که اغلب رؤیاها با حالت بیداری مان‌همانگی ندارند، آنها را فراموش می‌کنیم؛ یعنی سعی می‌کنیم تا آنها را از ذهن خود دور سازیم. رؤیا اغلب به ما اطلاعاتی می‌دهد که نمی‌خواهیم یا نمی‌توانیم آن را درک کنیم.

در «تالمود» آمده است: «رؤیای نامفهوم همانند نامه مجهولی است.» حال از آن جا که زبان رؤیا و نمادهای مربوط به آن نزد کلیه اقوام در تمام دوران‌ها بدون تغییر باقی مانده، تبدیل به زبانی عمومی شده است که به کمک تحقیقات علمی پیرامون رؤیا می‌تواند کشف شود و تاکنون تا حدود زیادی کشف شده است.

نقطه مقابل خواب، بیداری است. فرد بیدار انسانی فعال، شاغل و مدافع خود است. او باید برای حفظ سلامت و زندگی خود به مبارزه بپردازد. فرد بیدار خود را در برابر فشارهای اجتماعی در معرض خطر می‌بیند. وی معتقد است که باید همانند سایرین و به گونه‌ای که دیگران از او توقع دارند، رفتاری عاقلانه داشته باشد. احساس شادی یا غم می‌کند، زیرا فکر می‌کند که شاد یا غمگین است. او آن گونه که در خواب می‌تواند بی‌معنی فکر کند، در بیداری نمی‌تواند، زیرا چیزی که بودنش مجاز نیست، نمی‌تواند وجود داشته باشد. به این علت، فرد بیدار هم تن به فریب و اغوا می‌دهد. وی در خواب هر آنچه را در بیداری اجازه انجام آن را ندارد یا فکر می‌کند که مجاز به انجام آن نیست، تجربه می‌کند.

ما در رؤیا خود را از فشارهای خارجی رها می‌کنیم. لازم نیست که خود را تطبیق داده یا به دفاع از خود بپردازیم. فکر و احساس در خواب به بالاترین میزان ذهنیت دست می‌یابد زیرا خواب‌بیننده فارغ از هر گونه جبری خواب می‌بیند و ضمیر ناخودآگاه را تحت فشار زیادی قرار می‌دهد.

انسان با دیدن رؤیا، دوباره به موجودی طبیعی تبدیل شده و به اصل خود بر می‌گردد.

اما رؤیاها همیشه هم تجارب خوشایندی نیستند که سبب تفریح شده و یا مشکلات در آنها خود به خود بر طرف شوند، زیرا آنها هم می‌توانند همچون واقعیت، ناراحت‌کننده باشند. در بسیاری از رؤیاها، آرزوی سرکوب‌شده‌ای نهفته است. خواسته شما، برآورده شدن آرزو است و ضمیر ناخودآگاه انسان به یقین دارای توانایی خارق‌العاده‌ای است.

اغلب رؤیاها به صورت درهم و نامنظم ظاهر می‌شوند، زیرا ما قادر به ایجاد و درک یک سیستم ارتباطی با موقعیت خود نمی‌باشیم. علاوه بر آن، نمی‌خواهیم بپذیریم و درک کنیم که ممکن است از طریق واقعیت داشتن وقایع در بیداری فریب بخوریم. زیرا آنها را «حقیقی‌تر» از حقیقت ساده رؤیا می‌دانیم. این شناخت، بدون شک بسیار مهم است زیرا کلیه مقیاس‌های به ظاهر مستحکم ما بدین طریق دچار تزلزل می‌شوند. «پلاتون» فیلسوف یونانی در قرن چهارم پیش از میلاد حضرت مسیح (ع) گفته است: «انسان پرهیزکار انجام کار ناپسند را در خواب می‌بیند».

همان‌گونه که خواهیم دید، رؤیاهای بلند و کوتاه وجود دارد. یک رؤیا می‌تواند بیش از چند دقیقه طول بکشد. توالی سریع تصاویر در حکم واکنش به یک اختلال خارجی است یا ممکن است در قالب جواب به یک صدا، نتیجه کنار رفتن پتو از روی ما، هم چنین واکنش به ضربه‌ای به دریا پنجره باشد. همه این موارد می‌توانند طی چند ثانیه در مغز ما رخ دهند. مغز، خود از پیش می‌داند که نسبت به این یا آن محرک چگونه می‌تواند یا باید پاسخگو باشد. این جریان بستگی به آن دارد که خواب‌بیننده در چه وضعیتی قرار داشته باشد. ما در یک فیلم هم ماجرای را می‌بینیم که مدت زمان بیشتری را به خود اختصاص می‌دهد و طی ۳۰ یا ۴۰ دقیقه اتفاق می‌افتد. بر عکس چنین رؤیاهای سطحی، «رؤیاهای عمیق» یا اصطلاحاً مهم می‌توانند نسبتاً طولانی باشند. آنها نشانگر پیشامدهای حقیقی روحی هستند. زمان و مکان همانند نیروی جاذبه زمین یا نسبت‌های اتم در ماده، کمترین اثری در این خصوص ندارند. انسان در رؤیا قادر به کنار گذاشتن کلیه قوانین معتبر و غلبه بر همه چیز است؛ کاری که در بیداری برای وی غیرممکن است.

ساده‌ترین تحریکاتی که در طی خواب بر ما هجوم می‌آورند، بر حواس پنجگانه مان یعنی حس بینایی، شنوایی، لامسه، بویایی و چشایی تأثیر می‌گذارند.

تصاویر رؤیا که در مغز انسان نمایان می‌شوند، بسیار گوناگون، رنگی، اغلب اوقات ناواضح و متقاطع هستند و حتی این احتمال وجود دارد که خواب‌بیننده بعداً نتواند آنها را به خاطر آورد.

به سختی می‌توان از یک پیشامد عمیق روحی صحبت به میان آورد، وقتی خواب‌بیننده باید از طریق در زدن بیدار شود، اما به علت خواب دیدن قصد بیدار شدن نداشته باشد. در این صورت، فرد رؤیای یک آتش‌بازی را مشاهده می‌کند که گلوله‌های آتشین و رنگارنگ در حال انفجار آن وی را شاد می‌سازد. بنابراین هنگامی که در زدن تمام می‌شود، تصویر رؤیای آتش‌بازی برای سرپوش نهادن بر روی فریاد هشداردهنده «تو اکنون باید بیدار شوی و برخیزی!» کافی است و بعد همه چیز رو به راه می‌شود. اما مطمئناً هیچ چیز رو به راه نیست زیرا خواب‌بیننده در بستر باقی مانده و خواب می‌ماند. اما رؤیا بدون هیچ رویداد عمیق روحی به هدفش رسیده و با نجات خواب، از بیدار شدن فرد جلوگیری کرده است به این ترتیب که ضربه به در، در خواب همچون یک انفجار مشاهده شود.

مانند این مثال، تابش نور خورشید که از پنجره به خواب‌بیننده می‌تابد، می‌تواند سبب ایجاد تصویری از یک آتش‌بازی زیبا شود. نور با نفوذ از طریق پلک‌های چشم فرد خفته، سبب تحریک شبکیه می‌شود، زیرا آنچه در مورد حس شنوایی صدق می‌کند در مورد سایر حواس نیز صادق است. در این خصوص، وقتی ما از طریق حواس دیگر تحریک می‌شویم، مغزمان هماهنگی‌های لازم را در این ارتباط با «مرکز کنترل خواب» به عمل می‌آورد.

بدین ترتیب، حس بویایی‌ای که خوب تحریک شده باشد در واکنش، رؤیاهایی را جلوی چشم خواب‌بیننده می‌آورد که وی در آنها دسته‌گل‌های بسیار زیبایی مشاهده می‌کند. بدین ترتیب، می‌توان به عنوان مثال از یک عطر استفاده کرد و آن را جلوی بینی خواب‌بیننده نگه داشت و او را به واکنش واداشت. بوهای ناخوشایند، بالعکس می‌توانند سبب تحریکات ناپسند شوند که بر حس ذائقه تأثیر می‌گذارند و بدین ترتیب سبب تحریکات شدید می‌شوند که سریع‌تر از تحریکات خوشایند منجر به بیداری شخص می‌گردند.

پایی که از زیر پتو بیرون مانده و سرد شود، باعث می‌شود تا خواب‌بیننده خود را در محیطی پوشیده از برف بیابد و مجبور شود که در خواب بدون کفش در میان برف‌ها راه برود. پتویی که کنار رفته باشد، می‌تواند در قالب سقوط بهمن یا سرخوردن از کوه احساس شود. پایین افتادن دست در قالب سقوط کل بدن مشاهده می‌شود. پر بودن

معدۀ باعث دیدن رؤیای ترسناک می‌شود.

پزشکان یونان باستان هم دریافته بودند که اولین نشانه‌های یک بیماری جسمی ممکن است پیش از ظاهر شدن علائم ظاهری در رؤیای خواب‌بیننده رؤیت شود. فردی که قبلاً یک‌بار به بیماری سختی مبتلا یا دچار تب شدیدی شده و دیدن رؤیاهای ترسناک را پشت سر گذاشته باشد، می‌داند که اساساً تصاویر رؤیا هنگام بیماری نسبت به زمان تندرستی تفاوت دارد. این حالت از تغییرات دما و ترکیبات خون، نمایان است. حالت ناراحت چهرهٔ افرادی که از شدت تب دچار کابوس می‌شوند، سندی بر اختلال در تعادل بدن، فشار خون غیرطبیعی و درجه حرارت بالا و پایین است. این موارد به یقین بر مغز و فعالیت آن در خواب، تأثیرات ویژه خود را می‌گذارند.

پزشکان به خصوص پزشکان مغز و اعصاب طی ده‌ها سال به تدریج توانستند فهرستی از نمادهای رؤیا تنظیم کنند که همواره مورد تأیید واقع شده و نتایج کاملاً مشخص و مطمئنی را ارائه داده است. این نمادها در بخشی از این کتاب ذکر شده است. با وجود این، از تعداد زیادی از رؤیاهای تنها تعداد معدودی ارزش بررسی دارند زیرا همهٔ آنها همان گونه که قبلاً توضیح داده شد، از مفهوم عمیقی برخوردار نیستند. علت رؤیاهایی را که از طریق محرک‌های خارجی یا داخلی ایجاد نمی‌شوند، باید در محدودهٔ روحی (ضمیر ناخودآگاه) جست و جو کرد. در صورت تحقیقات دقیق بر روی این قبیل رؤیاهای مشخص خواهد شد که غالباً آنها چیزی جز جانشین عملکرد یک زندگی احساسی نیستند. سعی انسان همواره بر این بوده که در آشفتگی در هم و برهم وقایع رؤیا، خود را بیابد و اگر از رؤیا بیش از آنچه که در واقع است، انتظار داشته باشد، اغلب دچار گمراهی می‌شود. اما از سوی دیگر، وی از «اطلاعات» مهم برخاسته از ضمیر ناخودآگاه چشم‌پوشی کرده و حتی آن را نادرست می‌داند. از این رو، کتاب حاضر می‌تواند به جدا ساختن رؤیاهای مهم از غیر مهم، کمک شایانی کند.

یک پدیدهٔ جالب و در عین حال عجیب که در تحقیقات مربوط به رؤیا جایگاه خاصی دارد، رؤیاهای پیشگو یا واقعی هستند. در این گونه رؤیاهای خواب‌بیننده وقایعی را که در آینده اتفاق می‌افتد و یا همزمان با دیدن رؤیا حادث شده است، می‌بیند. امروزه پژوهش‌گران فراروان‌شناسی سرگرم بررسی این موضوع بدون شک جالب و حیرت‌انگیز هستند. آنها با بررسی برخی از این قبیل رؤیاهای، حقیقت داشتن آنها را به وضوح ثابت

کرده‌اند.

پیش از این، تحقیقات راجع به خواب و رؤیا اثبات کرده است که حتی شوک‌های روحی دوران کودکی می‌توانند در بزرگسالی دوباره ظاهر شوند. یعنی از ضمیر ناخودآگاه، بدون این‌که خواب‌بیننده سببی را دانسته به خاطر آورد، بروز می‌کند.

چنین رؤیایی می‌تواند به این علت ایجاد شود که تعادل روحی فرد در دوران کودکی از طریق تحریکات خارجی و احساس بی‌حوصلگی دچار اختلال شده باشد که نتیجه آن، انسداد هیجانی^۱ است. چنانچه این اختلال به موقع و سریع بر طرف نشود، می‌تواند منجر به آسیب‌های ماندگار شود. ترس، وحشت و مقاومت درونی می‌توانند فجایعی را با منشاء روحی - روانی شکل داده و زندگی فرد را به شدت تحت تأثیر قرار دهند.

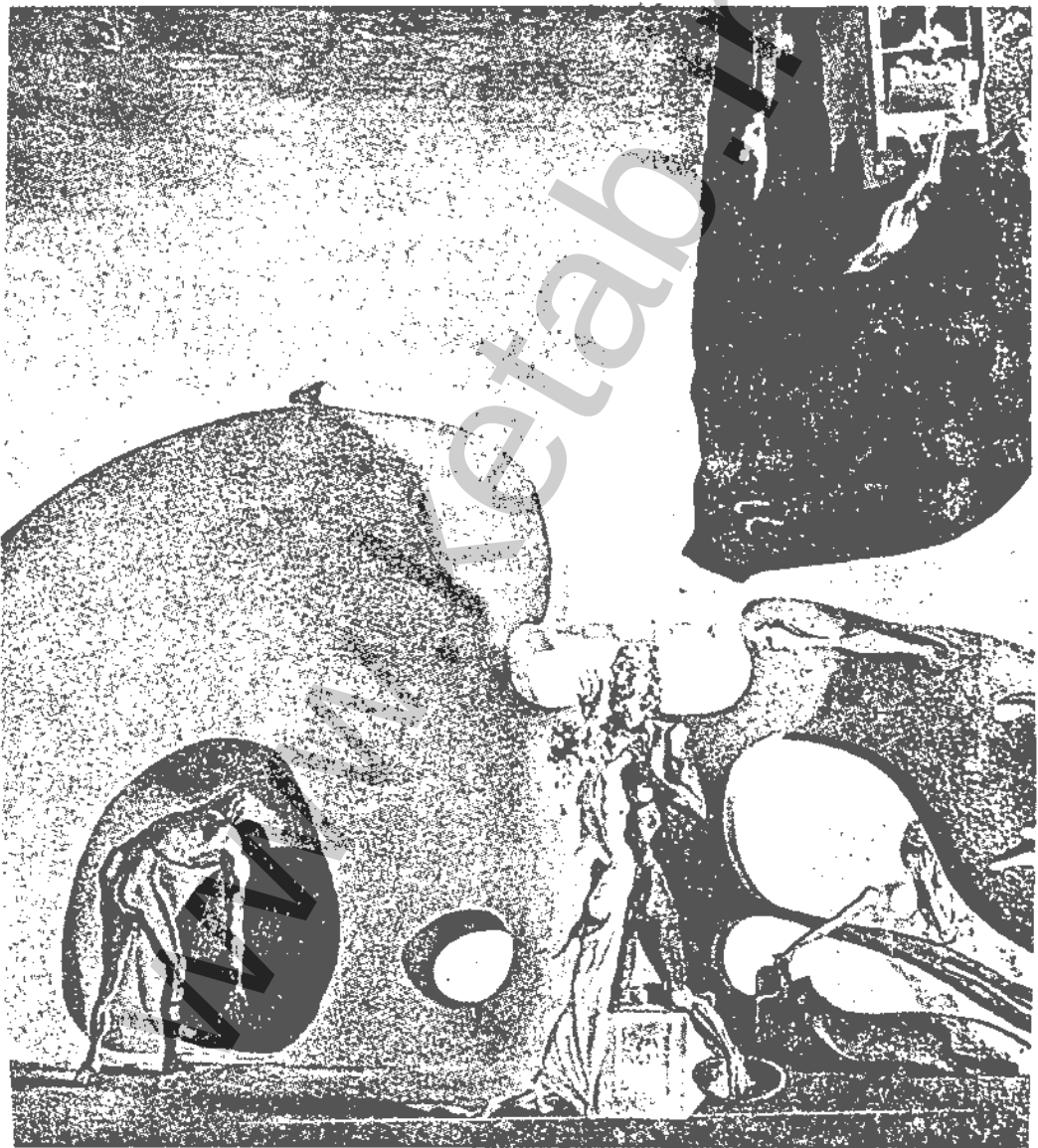
حتی تحقیقات روان‌شناسی ثابت کرده است که منشاء بسیاری از رؤیاهای ترسناک بزرگسالان در تولدشان قرار دارد. این گونه اختلالات عصبی مربوط به تولد، نسبتاً زیاد بروز می‌کند. در بعضی موارد، تولدهای مشکل می‌توانند علت رؤیاهای ترسناک همراه با احساس خفگی یا هراس از مکان‌های باز باشند. هم چنین رؤیاهای به اصطلاح کوچکی که مدت‌های طولانی روی کودک تأثیر گذاشته باشد، اثرش می‌تواند سال‌ها بعد در سنین بزرگسالی ظاهر شود. دختر دانشجوی بیست و دو ساله‌ای، رؤیای خود را که چندان قادر به توضیح آن نبود، این چنین بازگو کرد:

«شیئی دایره‌وار به طرفم می‌آمد. دایره‌ها ابتدا بزرگ و بعد کوچک‌تر می‌شدند و سرعت چرخش آنها افزایش می‌یافت. سرانجام این شی با سر و صدا رویم می‌افتاد و به شدت مرا می‌ترساند.» پس از تحقیقی که از پدر و مادر وی صورت گرفت، مشخص شد زمانی که وی نوزاد چند روزهای بیش نبوده، پدرش با دست حرکاتی دایره‌وار که مرتب از بزرگی دایره‌ها کاسته و بر سرعت چرخش آنها افزوده می‌شده، در جلوی صورت کودک انجام می‌داده تا بدین ترتیب توجه وی را به خود جلب کند. این عمل با صدای فش فش و قلقلک ناگهانی در زیر چانه نوزاد پایان می‌یافت.

این کار هربار او را هراسان می‌ساخت. دختر دانشجو مطمئناً نمی‌توانست این موضوع را به خاطر آورد. شوک روحی دوران کودکی فراموش شده بود تا این‌که دوباره در رؤیای

۱ - انسداد هیجانی به معنی ناتوانی شخص برای انجام اعمال روانی به علت بروز حالت هیجانی شدید است. م.

بیست و دو سالگی دختر از اعماق ضمیر ناخودآگاه وی ظاهر شد.

نمایش رؤیا از دیدگاه سالوادور دالی

نقاش معروف «سالوادور دالی» در یک تجسم سورآلیستی، تابلوی «توکلند آرزوهای روان» را آن گونه که در رؤیاهای خود یک موضوع جنینی مبهم را دیده، به تصویر کشیده است.

وضعیت فوق العاده نامناسب هفته اول زندگی و بازگشت خاطرات شوک آور دوران خردسالی به خاطر کمبود مراقبت و گرمای مادرانه سبب بروز برخی عوارض ثانوی همچون وحشت، ترس از تاریکی و عدم توانایی در بالا بردن سر شده بود. این ترس ها هنگام تاریکی، خستگی و عدم کنترل ذهن در شب خود را نمایان می ساخت.

تحقیقات اخیر ثابت کرده است که رؤیای کودکان با رؤیای بزرگسالان تفاوت دارد و این که جنین هم در رحم مادر خواب می بیند. این عقیده وجود دارد که جنین احتمالاً همان رؤیای مادر و یا شبیه به آن را مشاهده می کند. این تطابق از تشابه، مطابقت حرکات غیرارادی و یکسان چشم - که بعداً به طور مفصل بدان خواهیم پرداخت - و از ضربان قلب که در جنین به هنگام مشاهده رؤیا همان قدر از خود واکنش نشان می دهد که قلب و دستگاه گردش خون مادر هنگام دیدن یک کابوس، ناشی می شود. به نظر می رسد، غده تیموس که در خط میانی بدن و پشت جناغ سینه قرار دارد و در جریان رشد انسان به مرور کوچک می شود تا این که در افراد بالغ کاملاً از رشد باز می ایستد، بر روی اشکال غیر معمول رؤیاهای کودکان تأثیر قطعی می گذارد.

در نوزادانی که در خواب به سر می برند، می توان واکنش های روشنی همچون لبخند، ناله های ناگهانی و... را مشاهده کرد که اغلب هم به بیدار شدن نوزاد می انجامد. کودکان بیشتر و عمیق تر از بزرگسالان و نوزادان بیشتر از کودکان خواب می بینند، زیرا در حالی که نوزادان تا نه ساعت می توانند در رؤیا باقی بمانند، بزرگسالان طی بیست و چهار ساعت، حداکثر یک یا دو ساعت خواب می بینند. از آن جا که نوزاد هنوز هیچ گونه تجربه ای نداشته است، رؤیاها و تصاویر رؤیایی اش هم باید غیر از آن چیزی باشد که یک کودک و یا فرد بالغ می بیند. خواب دیدن نوزاد را می توان به کمک روش های علمی - فنی به اثبات رساند. البته ما نمی دانیم که نوزاد چه رؤیایی می بیند زیرا نمی تواند درباره خواب خود توضیحی بدهد. طبق نظر برخی از دانشمندان مشهور، رؤیای نوزاد باقیمانده ای از مراحل تکامل تاریخی زندگی روحی ماست.

شاید کلید پدیده حیات مجدد در این جا قرار دارد. این که کودکان مدعی اند که قبلاً هم زندگی کرده اند، از چه راه دیگری قابل توضیح است؟ با کمال تعجب، بسیاری از افراد زمانی که به طور ناگهانی وارد مکانی می شوند که قبلاً به آن وارد نشده اند، این احساس به آنها دست می دهد که مطمئناً قبلاً هم یک بار در آن جا بوده اند. علاوه بر آن، جزئیاتی را به

خاطر می‌آورند که هنگام بازدید فوراً نظرشان را جلب نکرده بود و فقط پس از جست‌وجویی دقیق و طولانی آنها را می‌یابند. مشابه این حالت در مورد اشیاء یا وقایع مشخص هم رخ می‌دهد به طوری که افراد مورد آزمایش سخت معتقدند که این وقایع یا اشیاء را قبلاً یک بار دیده و یا تجربه کرده‌اند.

اخیراً دانشمند آمریکایی پروفیسور «یان استیونسون» تحقیقات جالبی در این زمینه کرده است. او در مجموع ششصد خبر راجع به تولد مجدد از سراسر جهان جمع‌آوری کرد که از میان آنها می‌توان کشورهای نظیر «سیلان» و «برزیل» و حتی «آلاسکا» را نام برد. اما موضوع عجیب تنها این است که تقریباً کلیه رؤیاهای تولد مجدد پس از نهمین سال زندگی دیگر دیده نمی‌شوند.

فراروان‌شناس آمریکایی، «جرالد گلاسکین» روش موفقیت‌آمیز «خودتان باشید» را به کار گرفت تا رؤیاهایی را که می‌توانستند بیانگر خاطرات موجودیتی در گذشته باشند، تحریک کند. در اصل، روش بیدارسازی آگاهانه رؤیاهای مربوط به خاطرات، متعلق به فراروان‌شناس انگلیسی مقیم «استرالیا» خانم «ژاکلین پارک هورست» بود. این روش از یک ماساژ ساده تشکیل می‌شود که توسط دو نفر انجام می‌گیرد و با تمرین‌های ذهنی مرتبط است. هنگامی که «گلاسکین» به مطالعه توضیحات خانم «پارک هورست» پرداخت، ابتدا مردد بود، تا این که در رؤیا براساس آزمایشی علمی روی خود خواهان بررسی تمدن مصر شد که تا آن موقع برای وی ناآشنا بود. «گلاسکین» توانست با مشاهده علائمی از بناهای مربوط به تاریخ معماری «مصر» به خواسته خود تحقق بخشد.

وی در توضیحی پیرامون «روش هورست» می‌گفت: «با آگاهی کامل، رؤیایی را مشاهده کردم که همچون فیلم سینمایی جریان داشت به طوری که من، هم بازیگر بودم و هم تماشاگر. نتیجه، یک نمایش سه بعدی با شرکت خود او به عنوان نقش اصلی بود. علاوه بر آن، شخص مورد آزمایش باید کفش‌ها را در آورده، به پشت دراز بکشد و بالشی نیز زیر سر خود بگذارد. یک نفر قوزک پای شخص را می‌مالد و دیگری با شدت ناحیه «چشم سوم»^۱ واقع بین دو ابرو را ماساژ می‌دهد. این ماساژ با کناره دست که خم شده باشد، تا زمانی که سر کاملاً به وزوز بیفتد، ادامه می‌یابد. پس از چند لحظه آرمیدگی،

۱- چشم سوم یکی از مراکز اصلی انرژی بدن است که به علت ارتباط با غده هیپوفیز، مرکز بسیار مهمی تلقی می‌شود. این مرکز می‌تواند قابلیت تصویرسازی و درک مفاهیم ذهنی را افزایش دهد. م.

تمرینات ذهنی به منظور دست‌یابی به یک آگاهی توسعه‌یافته، آغاز می‌شود. پزشکان متخصص معتقدند که این نوع آزمایشات را نباید در مورد افراد عصبی، ناآرام و نیز افرادی که دچار ضعف شخصیتی هستند، انجام داد. چنانچه تصاویر ذهنی ایجاد شده از طریق ماساژ و تمرین‌ها، بیش از حد شدت یابد، باید تمرین‌ها را متوقف کرد. کودکان اغلب شدیدتر و گویاتر از بزرگسالان خواب می‌بینند. رؤیاهای شدید کودکان اغلب نه تنها تضادهای درونی آنان را آشکار می‌سازد، بلکه در بعضی موارد از نظر روان‌شناسی نشانه‌ی وقایع بد است. تحقیقات جدید پیرامون رؤیا باعث ابداع روش‌هایی شده است که به کمک آنها می‌توان دریافت که کودکان، نوزادان و حتی حیوانات، مشاهدات مستدلی در رؤیا دارند که در اوج شادی و اعماق ترس از میان آن عبور می‌کنند.

همان گونه که قبلاً ذکر شد، تصاویر رؤیا مرتباً تکرار می‌شود. این تصاویر از نسل‌ها قبل تاکنون همواره در رؤیا مشاهده شده است. حتی اگر کودکان داستان‌هایی درباره‌ی اژدها، هیولا و یا چشم‌اندازهای بکر و افسانه‌ای نشنیده باشند، می‌توانند خواب آنها را ببینند، در حالی که غالباً این گونه رؤیاها بعداً هرگز دوباره بروز نمی‌کنند.

کودکان در سنین ۳ تا ۵ سالگی اغلب خواب می‌بینند که به وسیله حیوانات تعقیب و مورد هجوم واقع می‌شوند. این حیوانات در بیشتر موارد شیر، ببر، اژدها، تمساح و به خصوص سگ‌ها هستند. کودکان از این که مورد هجوم واقع و یا زخمی شوند، وحشت دارند. در این مورد حیوان اغلب نماد بزرگی و قدرت یک مرتبی تربیتی است که کودک از وی می‌ترسد. حیوانات می‌توانند مظهر جنس نر یا ماده باشند که حیواناتی نظیر گاو ماده و عنکبوت به مورد دوم تعلق دارند. جادوگران در هر صورت جزو نمادهای ماده هستند. چنانچه نر یا ماده بودن نماد مشخص شود، می‌توان از آن نتیجه گرفت که آیا آن فرد ترسناک، مرد بوده است یا زن؟

کودک مراحل مختلف تکامل خود را در حالی که مدام به سوی استقلال حرکت می‌کند، پشت سر می‌گذارد. از مرحله حمایت نوزاد و کودک، خیلی زود سن لجبختی که در آن سعی می‌کند هر چه بیشتر «خود» واقعی‌اش را پیدا کند و حرف خود را نیز بر کرسی بنشاند، هویدا می‌شود. چنانچه در یک چنین آزمایش‌هایی بخش مانع کودک شوند، قطعاً دچار «رؤیاهای ترس و وحشت» خواهد شد و در صورتی که از روند رو به رشد تکامل

در کودک جلوگیری شود، وی همواره ترسو و خجالتی باقی مانده و رؤیاهای ترس می‌تواند خیلی زود در وی تبدیل به یک بیماری مزمن همراه با عصبیت گردد.

تصویر رؤیای یک کودک

کودکی رؤیای خود را که همیشه تکرار می‌شد، به این شکل ترسیم کرده است. او مجبور به خوردن چغندر که دوست ندارد، می‌شود. این اجبار برای کودک به صورت فکری ثابت در آمده بود که در تصویر رؤیا تجلی کرد و شکل ابتدایی خود را یافت.

علاوه بر نکات یاد شده، ترس کودکان ۵ تا ۷ ساله از این‌که چیزی باید بریده شود، شکل می‌گیرد. رؤیاهای بریدن و چیدن در بیداری به این صورت آشکار می‌شود که کودکان در مقابل کوتاه کردن ناخن انگشتان دست و پا و موی سرشان مقاومت می‌کنند. این دوران، مرحله تمایلات ناآگاهانه جنسی و خطر نقش جنسیت است. ترس از اختگی تقریباً در تمام پسرهایی که به‌طور طبیعی رشد کرده‌اند، آشکار می‌شود. آنها به این ترتیب سعی در سرکوب کردن تمایلات شهوانی خود دارند. آقا

دختران هم در این سن خواب‌های بریدن و چیدن می‌بینند.

دختری ۶ ساله خواب پادشاهی را می‌بیند که ریش وی توسط جادوگری چیده می‌شود و نتیجتاً پادشاه تبدیل به کفش می‌گردد! همان گونه که «زیگموند فروید» در این مورد اشاره کرده است، ریش و کفش در رؤیای کودکان نماد جنس نر و ماده است.

در کابوس‌های کودکان ۷ تا ۱۰ ساله کنترل نیروهای محرکه درونی، غالباً به مشکلی لاینحل تبدیل می‌شود. این مشکل در رؤیاها به این صورت نمایان می‌شود که کودک سوار بر یک روروک، دوچرخه یا اتومبیل می‌شود و در حالی که فرمان گم می‌شود، بدون هیچ گونه کمکی، به دره عمیقی سقوط می‌کند. این رؤیا بعد به رؤیاهای سقوط و پرواز تبدیل می‌شود که بدان اشاره خواهیم کرد.

رؤیاهای به اصطلاح جبری که اغلب توسط نوجوانان در ۱۳ تا ۱۶ سالگی دیده می‌شوند. رؤیاهایی هستند که پس از بیدار شدن شخص نیز، حالتی جبری ایجاد می‌کنند. در این حالت رفتار فرد تازه از خواب برخاسته کاملاً غیر عادی و به گونه‌ای است که معمولاً در شرایط طبیعی چنین رفتاری را از خود نشان نمی‌دهد. می‌توان گفت که او تحت جبری درونی قرار می‌گیرد که وی را وادار به انجام عمل معینی می‌کند. چنین رفتاری همواره در ارتباط با رؤیاها دیده شده است. معمولاً بدن خواب‌بیننده در وقایع رؤیا سهم ناچیزی دارد. کودک می‌تواند هم چون بزرگسالان در خواب بدود، کشتی بگیرد، شمشیربازی کند و بپرد، بدون آن که آن قسمت‌هایی از مغز که در حالت بیداری حرکات بدن را کنترل می‌کند، هنگام رؤیا فعالانه همکاری کند. این عدم ارتباط بین نمایش رؤیا و مراکز حرکتی کاملاً مشهود است. برای نمونه پس از مشاهده یک رؤیای جبری، فرد تازه از خواب بیدار شده، می‌تواند با نادیده گرفتن کلیه دلایل منطقی از پنجره بیرون بپرد زیرا نمی‌تواند بین رؤیا و واقعیت تفاوتی قائل شود.

ما رؤیاهای آرزو و نیز رؤیاهای مربوط به تحقق آرزو را از رؤیاهای ترسناک (کابوس) و نگران‌کننده متمایز می‌سازیم. این رؤیاها هم می‌توانند با محرک‌های خارجی جسمانی مانند سلامتی و ناخوشی بدن و هم با پیشامدهای سرکوب شده روزانه یا تضادهای درونی مانند شوک‌های روحی دوران کودکی که از ناخودآگاه بروز کرده و خود را در قالب زبان نمادین رؤیا مطرح می‌نمایند، آشکار شوند. رؤیاها می‌توانند سبب ترس، شادی، سلامتی و حتی میل و هوس شوند. هم چنین می‌توانند از میزان فشارهای روحی

بکاهند. برای نمونه فرد در خواب موضوع تهدید آمیزی را می‌بیند که از اعماق ناخودآگاه وی حاصل می‌شود، زیرا کشمکش بین نیروهای ناسازگار روحی در انسان (دریغ که در سینه من دو روح نهفته است) در صورتی که تعدیل نشوند، می‌توانند منجر به فاجعه شوند. هر آنچه در وجود انسان سرکوب و دوباره به وضوح پدیدار نشود، ناخودآگاه است. چنانچه شخص چنین موضوعی برایش حل نشود، در واقع بر آن غلبه نکرده است و این موضوع پیوسته تلاش می‌کند تا به سطح آگاهی بیاید. اگر آرزویی به علت معیارهای موجود در زندگی روزمره امکان و یا اجازه تحقق یافتن نداشته باشد، روح انسان از طریق بیراهه به خود کمک نموده و بدین ترتیب به آرزو تحقق می‌بخشد. روح در خواب تصاویری بدلی می‌بیند، اما خیلی زود به تقلبی بودن آنها پی برده و همان کشمکش‌ها به شکلی مشابه دوباره آشکار می‌شود.

غالباً جانشین واقعیت در خواب بسیار رمزگونه است به ویژه اگر راجع به موضوعی باشد که انسان هراسناک، قصد پنهان کردن آن را داشته و جرأت صحبت درباره آن را نداشته باشد. رؤیا به دنبال تصاویر بدلی می‌گردد این تصاویر گاهی آن چنان مرموز هستند که نمی‌توان با اولین نگاه ارتباط بین واقعیت، تعارضات روحی خواب‌بیننده و نمادها یا تصاویر بدلی را تشخیص داد. بنابراین واضح است که تعبیر موفقیت‌آمیز رموز در تصاویر رؤیا، راه را برای درمان بیماران روحی هموار می‌کند.

مشکلات غالباً در رؤیاهای دنباله‌دار (سریال) مشاهده و برطرف می‌شوند. این حالت در صورتی است که یک رؤیا برای حل مشکلات کافی نباشد.

رؤیای جنسی

اغلب جزء آن دسته از رؤیاهایی هستند که از گردش خون و محرک‌های داخلی یا خارجی ناشی می‌شوند اما اکثر روان‌شناسان این موضوع را به خاطر بایبند بودن به عقاید «زیگموند فروید» رد می‌کنند. «فروید»، پدر علم روان‌کاوی، رؤیاهای جنسی را ناشی از مشکلات جنسی می‌دانست.

به ویژه باید متذکر شد که زندگی رؤیایی زنان کاملاً با مردان متفاوت است. در زنان رؤیاهایی وجود دارد که پیوسته در فواصل زمانی منظم تکرار می‌شود اما در مورد مردان این گونه رؤیاها هرگز دیده نشده است مگر زمانی که زندگی روحی یک مرد علناً زنانه و

لطیف باشد. به این ترتیب رؤیاهای رنگی پدیده‌ای است که بیشتر در زنان مشاهده شده است. این مسئله موضوع کم‌اهمیتی نیست زیرا زندگی درونی یک زن نسبت به مرد لطیف‌تر اما از نظر احساسی قوی‌تر است. اطلاعات آماری ثابت کرده است که احتمال وقوع کوررنگی در مردان پنج برابر زنان، که تنها در موارد نادری به این «بیماری روز» دچار می‌شوند، است. حساسیت پرده شبکه در مورد احساس و تشخیص رنگ‌ها در مغز زنان نسبت به مردان به وضوح از رشد بیشتری برخوردار است؛ بدین جهت روان‌شناسان تحلیل‌گر رؤیا، به نتایج زیر دست می‌یابند.

نظر به این که درجه حساسیت یک زن در مورد رنگ‌ها نسبت به مردان بسیار بالاتر است، زنان بیشتر از مردان خواب‌های رنگی می‌بینند در صورتی که رؤیاهای یک مرد فقط سیاه و سفید است. هم‌چنین از آن‌جا که یک زن در زندگی احساسی و تخیلی خود بسیار فعال‌تر عمل می‌کند، نه تنها بیشتر و عمیق‌تر خواب می‌بیند، بلکه بیشتر این خواب‌ها را نیز رنگی مشاهده می‌کند، در حالی که یک مرد قادر به دیدن رؤیاهای رنگی نیست.

رنگ‌ها نوسانات امواج نور هستند و پرتوهای شکسته نور در خود آگاهی، همیشه بیان‌گر وقایع روحی است. وقتی رنگ‌ها از زندگی درون‌مان^۱ در رؤیا به خودآگاه باز می‌گردند و حالت‌های درون‌مان را بازگو می‌کنند، می‌توانیم اذعان نماییم که آنها درباره وقایع مهم روحی آگاهی می‌دهند. تعبیر تک‌تک رنگ‌ها در بخش نمادهای این کتاب به تفصیل شرح داده شده است.

آنچه که در مورد رنگ‌ها گفته شد، درباره بوها نیز صدق می‌کند. به عبارت دیگر رؤیاهای مخصوص بو نیز وجود دارد. دنیای رؤیاها هیچ مرز زمانی و مکانی نمی‌شناسد. از این رو رنگ‌ها، بوها و احساسات در ناخودآگاه انسان قد برافراشته و در رؤیا تجربه می‌شوند.

هم‌چنین، زنان بیشتر از مردان تصاویر ناخوشایند را در رؤیا می‌بینند. رؤیاهای آنان از احساس ترس، وحشت و کابوس تشکیل می‌شود. اگر این رؤیاها به‌طور ناگهانی ظهور کنند، بهتر است علت را در اختلال گردش خون جست و جو کنیم. هم‌چنین زنان هنگام

هلال ماه نو یا زمانی که هلال ماه کامل باشد به دیدن تصاویر زنده‌تر در رؤیا تمایل دارند حتی اگر بعداً نتوانند تک تک تصاویر را به خاطر بیاورند.

هم چنین «رؤیاهای موزیکال» در زنان بیش از مردان وجود دارد. این موضوع چندان شگفت‌آور نیست زیرا می‌دانیم که صداها و رنگ‌ها ارتباط تنگاتنگی با یک دیگر دارند و اغلب هم یکی از آنها می‌تواند جایگزین دیگری شود.

در این جا بار دیگر انواع مختلفی از رؤیاهای را ذکر می‌کنیم که نوع و شکل ظهور آنها باید مورد توجه قرار گیرد.

رؤیای تعرض

در این گونه رؤیاهای خواب‌بیننده یا شخص‌سومی به فرد دیگری (اغلب به فردی ناخوشایند) آسیب می‌رساند. این رؤیا در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای صوتی

این نوع رؤیاهای اکثراً به وسیله محرک‌های خارجی ایجاد می‌شوند. این گونه رؤیاهای در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان و بیشتر توسط زنان دیده می‌شوند.

رؤیای ترسناک (کابوس)

این نوع رؤیاهای می‌توانند دلایل مختلف و بر حسب سن، نمادهای گوناگون داشته باشد که در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای آسودگی

در این دسته از رؤیاهای، ناخودآگاه سرکوب شده فرد، (که اغلب به سنین کودکی باز می‌گردد) به خودآگاه آمده و رؤیا تصویری بدلی (تحقق یک آرزو) که امکان مشاهده آن در حالت بیداری وجود ندارد، ایجاد می‌کند. این رؤیا هم چنین در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای سقوط

با مشاهده این رؤیا خواب‌بیننده فکر می‌کند که درون پر تگاه بی‌انتهایی سقوط می‌کند که در کودکان از سن ۱۰ سالگی، نوجوانان و گاهی اوقات در بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای رنگی

در این رؤیا خواب‌بیننده نه تنها تصاویر سیاه و سفید بلکه تصاویر رنگی را نیز می‌بیند. این قبیل رؤیاها را بیشتر در زنان و نیز به صورت مصنوعی، پس از مصرف مواد مخدر می‌توان ایجاد کرد.

رؤیای پرواز

با دیدن این رؤیا خواب‌بیننده می‌تواند به کمک وسائل فنی یا بدون آنها در آسمان به پرواز درآید که بیش از همه در کودکان از سن ۱۰ سالگی به بعد دیده می‌شود.

رؤیای تولد

در این رؤیا ناخودآگاه خواب‌بیننده روند تولد (اکثراً تولدهای مشکل) را به زبان نمادین رؤیا برمی‌گرداند (سرم با یک چنگک تا ته خورده می‌شود = انبرک قابلگی). این رؤیا در کودکان از سن ۱۰ سالگی، هم چنین در نوجوانان و بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای بو

خواب‌بیننده یک یا چند بوی شدید را در خواب احساس می‌کند. این امر بیشتر در زنان اتفاق می‌افتد؛ چنین رؤیاهایی را می‌توان به شکل ساختگی و با نگه داشتن اسانس بسیار معطری جلوی بینی خواب‌بیننده نیز به وجود آورد. (محرک خارجی)

رؤیای جادوگران و اشباح

در این رؤیا جادوگر منحصرأ نماد موجودی مادی، که وجودی واقعی دارد، است. در حالی که شبیح می‌تواند هم نرینه باشد و هم مادی. این رؤیا بیشتر در کودکان، کمتر در نوجوانان و به ندرت در بزرگسالان مشاهده می‌شود.

رؤیای شناسایی (تعیین هویت)

با مشاهده این رؤیاها خواب‌بیننده فکر می‌کند که شخصیت دیگری (اغلب تاریخی) است که به ندرت در کودکان، بیشتر در نوجوانان و بسیار کم در بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای موسیقی

هنگام دیدن این رؤیاها خواب‌بیننده تصور می‌کند که صداهایی مجزا یا قطعه کاملی از یک موسیقی را می‌شنود. چنین رویایی به خصوص در زنان مشاهده می‌شود.

رؤیای حیات مجدد

در این رؤیاها خواب‌بیننده تصور می‌کند که قبلاً هم یک‌بار زندگی کرده است و در حالت کنونی جسمی و روحی خود، دوباره متولد شده است. چنین رؤیایی در بزرگسالان به ندرت، اما بیشتر در کودکان زیر ۹ سال دیده می‌شود.

رؤیای جنسی

این قبیل رؤیاها بیشتر بر اساس فعالیت جنسی که به تازگی تجربه شده است، از تصورات آرزویی و یا به نسبت گردش خون و محرک‌های داخلی و خارجی ایجاد می‌شود. این رؤیا در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان هر بار به شکلی متفاوت دیده می‌شود.

رؤیای بریدن و قطع کردن

این گونه رؤیاها نتیجه ترسی ناخودآگاه از اختگی است که به خصوص در جوانان، خیلی کم در دختران و در ۵ تا ۷ سالگی مشاهده می‌شود.

رؤیای حیوانات

حیوانات نر (شیر، ببر، گرگ، سگ و غیره...) را باید از حیوانات ماده (عنکبوت، گاو ماده) تشخیص داد. این رؤیا هم در خردسالان و هم در نوجوانان و به ندرت در بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای مرگ

در این رؤیای خواب‌بیننده مرگ خود یا یکی از نزدیکانش را مشاهده می‌کند که در ناخودآگاه خود از صمیم قلب آرزوی مردن وی را که مانع تحقق آرزوهای اوست، دارد. خواب‌بیننده ممکن است در بیداری عمیقاً از این موضوع متأسف شود. در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان، این رؤیا متناسب با سن آنان اتفاق می‌افتد.

رؤیای دوران نخستین

در این دسته از رؤیایا اژدها و چشم اندازه‌های دوران نخستین نقش‌آفرینی می‌کنند. این رؤیا منحصر به کودکان، تا ۶ سالگی است.

رؤیای هشداردهنده

این گونه رؤیایا می‌تواند آغاز یک بیماری را به شکل نمادین اطلاع دهد و نیز ممکن است بیانگر مشکلات روحی که احتمالاً از دوران خردسالی ناشی می‌شود، باشد. که در کودکان، نوجوانان و بزرگسالان دیده می‌شود.

رؤیای واقعی

با مشاهده این رؤیایا خواب‌بیننده از اوضاع و احوالی که در همان زمان (زمان دیدن رؤیا) و در مکان دیگری واقعاً رخ می‌دهد یا بعداً شکل واقعی به خود می‌گیرد، مطلع می‌شود. به ندرت در کودکان اما در نوجوانان و بزرگسالان بیشتر در ارتباط با نزدیکان دیده می‌شود.

رؤیای جبری

در این گونه رؤیایا شخص قادر به جدا سازی رؤیا از واقعیت نیست و کمی پس از بیدار شدن با وجود این که فرق بین رؤیا و واقعیت را می‌داند، مجذوب مسائل بی‌معنی می‌شود. چنین رؤیایی بیش از همه در نوجوانان، بین ۱۳ تا ۱۶ سالگی مشاهده می‌شود.

اکنون به بررسی علمی سنجش رؤیا می‌پردازیم. تغییر میزان آگاهی فرد با خستگی و

عدم هشیاری در بیداری آغاز و به خوابی عمیق ختم می‌شود. تنها در این هنگام است که جدا ساختن تک تک مراحل این تغییر از یکدیگر مشکل است. وقتی چشمان ما از خستگی بسته می‌شود، آغاز جدایی ما از واقعیت دنیای بیرون اتفاق می‌افتد. در این حالت هر آنچه را که دور و برمان رخ می‌دهد به گونه‌ای مبهم حس می‌کنیم به طوری که تصاویر مربوط به زمان بیداری و گذشته برای ما ایجاد مزاحمت می‌کند. این تصاویر غالباً با تصاویر خیالی که غیر منطقی و ناگهانی به نظر می‌رسند، تفاوت زیادی دارند و دارای هیچ وجه مشترکی با آنچه که ما قادریم بشناسیم، درباره آنها قضاوت کنیم و یا آنها را بسنجیم، نمی‌باشند. وقایع رؤیا در عالم خود غالباً از قانون مندی طبیعی که ما در بیداری مطیع آن هستیم، فراتر می‌رود و احساساتی را در ما بیدار می‌کند که در غیر این صورت قادر به شناخت آنها نمی‌باشیم. به به چنین حالتی که در خواب اتفاق می‌افتد، رؤیا می‌گوییم.

امروزه تحلیل علمی رؤیا سعی بر آن دارد که بین وقایع رؤیا و خواب‌بیننده ارتباطی منطقی برقرار کند؛ یعنی با استفاده از وقایعی که خواب‌بیننده به خاطر می‌آورد، آنها را تعبیر کند. معمولاً شخص در طول روز به زحمت قادر است جزئیات وقایع رؤیا را به خاطر بیاورد، در نتیجه فقط می‌تواند اندکی از مشاهدات خود را توضیح دهد زیرا توانایی به خاطر آوردن در ما به گونه‌ای است که فقط می‌توانیم ساختار منطقی وقایع مشاهده شده را به یاد آوریم. اما رؤیاها از این قانون پیروی نمی‌کنند، صرف‌نظر از این واقعیت که برخی از وقایع در رؤیا به گونه‌ای نامفهوم آشکار می‌شوند که آگاهی فرد ابداً آنها را به یاد نمی‌آورد. سختی تحلیل رؤیا به این علت است که متکی به توانایی شخص در به خاطر آوردن وقایع در بیداری است در نتیجه وقایع مشاهده‌شده در رؤیا می‌تواند فقط به گونه‌ای ناقص یادآوری شود.

علم امروز، ابزارهای اندازه‌گیری فیزیکی و تجزیه و تحلیل شیمیایی با دقت و با حساسیت بسیار بالایی در اختیار بشر قرار داده است که به وسیله آنها می‌توان ثابت کرد که انسان چه وقت و با چه شدتی رؤیا می‌بیند. تحقیقات اثبات می‌کند که احتمالاً رؤیاها می‌توانند اندوخته مواد بدن را که برای مغز و عضلات حیاتی است، بسیج کنند. تحقیقات بر روی انسان نشان می‌دهد که هنگام دیدن رؤیا میزان هورمون‌هایی هم‌چون

«آدرنالین» و «ای.سی.تی.اچ.»^۱ افزایش می‌یابد. همان طور که می‌دانیم این هورمون‌ها می‌توانند ذخیره قند و چربی بدن را فعال کنند. این واقعیت را باید پذیرفت که رؤیاهای محرک ترشح بعضی هورمون‌ها در بدن هستند به طوری که این مسئله می‌تواند باعث بروز حملات قلبی به هنگام شب گردد. این گونه پیشامدها موجب تغییر ریتم ضربان قلب می‌شود. ترشح آدرنالین و نورآدرنالین قلب را به فعالیت شدیدتر وادار می‌کند که می‌تواند حالت دردناک یک «آنژین صدری» را به دنبال داشته باشد. از سوی دیگر رؤیا می‌تواند در مورد سایر بیماری‌ها و به دنبال ترشح هورمون‌های غدد فوق کلیوی مانند «کورتیزون» عملکردی دفاعی داشته باشد مثل بیماری آسم نایژه‌ای.

علائم فعالیت دقیق الکتریکی مغز را می‌توان به کمک دستگاه برق نگار مغز که به اختصار (ای.ای.جی) نامیده می‌شود، اندازه‌گیری کرد. طرز کار این دستگاه به این صورت است که: روی پوست سر بیمار، الکترودهایی نصب می‌شود که به وسیله تقویت کننده‌ای به یک سیستم نگارش متصل است و نوسانات هیجانی و تحریکات الکتریکی که مغز ارسال می‌دارد به وسیله منحنی‌های رسم شده توسط این دستگاه نمایان و قابل خواندن می‌شود.

در شخص بیدار امواج بتا با بسامد ۱۵ تا ۲۰ دور در ثانیه^۲ (سیکل در ثانیه) ظاهر و اندازه‌گیری می‌شود. هر چه فرد مورد آزمایش بیشتر در حالت خواب قرار بگیرد، به همان میزان بسامد این امواج کندتر می‌شود. برای نمونه در مغز غیر فعال اما هشیار، امواج آلفا با بسامد ۸ تا ۱۲ دور در ثانیه نمایان می‌شود. بسامد این امواج در خواب سبک به ۴ تا ۸ دور در ثانیه و در خواب عمیق حتی به کمتر از این مقدار نیز می‌رسد.

خواب‌بیننده‌ای که امواج مغزی را با بسامد ۴ تا ۶ دور در ثانیه ارسال می‌کند، در لحظه‌ای که شروع به خواب دیدن می‌کند به شکلی غیرمنتظره دوباره امواج بتا را منتشر می‌کند در حالی که این امواج تنها در حالت بیداری ظاهر می‌شوند.

پژوهش‌گران ثابت کرده‌اند که در رفتار انسان در طول خواب مراحل پیوسته کوتاهی وجود دارد که به وسیله ناآرامی‌های حرکتی شناسایی می‌شوند و عمق خواب تابع نوسانات دوره‌ای است. هم چنین ثابت شده است که در جریان یک خواب بدون وقفه ۸

۱-A.C.T.H: مخفف آدرنو کورتیکو تروپیک هورمون یکی از هورمون‌های هیپوفیز قدامی است. م.

۲- دور در ثانیه (سیکل در ثانیه) واحد بسامد یا فرکانس است. م.

ساعته در شخص مورد آزمایش، ای.ای.جی، امواج بتا را تقریباً ۵ بار به مدت ۱۰ تا ۶۰ دقیقه نشان می‌دهد که میزان این با حالت بیداری مطابقت می‌کند. اگر در چنین مراحل‌ای که امواج مغزی از نوع بتاست (حالت بیداری)، رفتار ظاهری شخص مورد آزمایش بررسی شود، می‌توان دریافت که وی عمیقاً در خواب است و به سختی می‌توان او را بیدار کرد.

علم، مراحل‌ای از خواب را که در آن امواج بتا تولید می‌شود، به علت اختلاف موجود بین رفتار انسان در خواب و ای.ای.جی بیدار گونه، «خواب تناقضی یا نابه‌روال» می‌نامد. این نوع خواب، با تکان‌های عضلانی و حرکات سریع چشم همراه است. علاوه بر این، حرکات سریع و رگباری چشم، به میزان زیادی با وقایع رؤیا مرتبط است. با بررسی هم‌زمان برق‌نگاره مغز (ای.ای.جی)، برق‌نگاره ماهیچه^۱ (ای.ام.جی) و الکترواکولوگرام^۲ (ای.ا.جی)، این امکان فراهم می‌آید تا بتوان کلیه پدیده‌های حرکتی خواب تناقضی را به گونه‌ای عینی، لمس کرد.

این پدیده‌ها را می‌توان به صورت زیر شرح داد: امواج کندتر آلفا در ای.ای.جی با تحریک مشترک و یکسان سلول‌های موجود در قشر خارجی مغز تحقق می‌یابد به‌طوری که هر سلول مغزی حدود ۱۰ بار در ثانیه تحریک می‌شود. چنانچه بسامد امواج مغزی به کمتر از ۸ دور در ثانیه برسد، ارتباط انسان با دنیای خارج قطع می‌شود. اما هشیاری با فعالیت مستقل سلول‌های مغزی در زمان‌های مختلف، شناسایی می‌شود. این سلول‌ها به وسیله مجاری عصبی که همه قسمت‌های قشر خارجی مغز را به فعالیت و فعل و انفعال وای می‌دارد، با یک دیگر مرتبط هستند.

هنگامی که سلول‌های عصبی اعمال متفاوتی انجام دهند، توانایی ذهنی ایجاد می‌شود، همان‌طور که در یک روند تولید، اعمال متفاوت، باعث ایجاد محصول نهایی می‌شود.

وقتی فرد خوابیده‌ای را که بسامد امواج مغزی‌اش گویای خوابی تناقضی بود، بیدار

۱- منظور از برق‌نگاره ماهیچه یا الکترومیوگرام (ای.ام.جی)، ثبت فعالیت الکتریکی ماهیچه‌ها در قسمت‌های خاصی از بدن است. م.

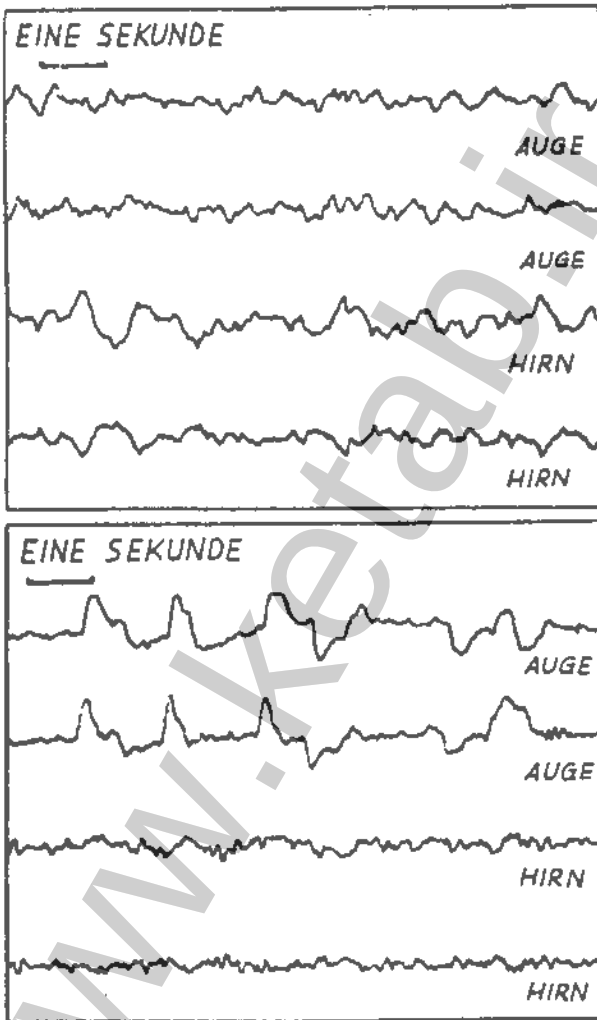
۲- الکترواکولوگرام (ای.ا.جی)، وسیله‌ای برای سنجش حرکات چشم است و پتانسیل‌های الکتریکی ماهیچه‌های کنترل‌کننده حرکات چشم را ثبت می‌کند. م.

کردند، مشخص شد که وی خواب می دیده است. او می توانست بیشتر قسمت هایی را که در رؤیا دیده بود به خاطر آورد و درباره آن توضیح دهد. طبق تحقیقات به عمل آمده فردی که در جریان خواب تناقضی چشم هایش موزون و افقی حرکت می کرد، اظهار داشت که در رؤیا نظاره گر بازی تنیس بوده است. در مقابل، فرد دیگری که چشم هایش موزون و عمودی حرکت می کرد، تعریف کرد که در رؤیا از پله ای بالا می رفته است. تقریباً کلیه رؤیاهایی که در مورد آنها تحقیق به عمل آمده، مشابه حالت بیداری، به ساختاری منطقی اشاره می کند.

بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین محتوای رؤیا و حرکات سریع چشم ارتباط متقابلی وجود دارد و حرکات سریع چشم نیز به شدت مشاهدات رؤیا بستگی دارد. چنانچه حرکات سریع چشم با دامنه نوسانات بلند در الکتروکولوگرام (ای.ا.جی) ضبط شود، مطمئناً فرد مورد آزمایش، فعالانه به عنوان مجری، در وقایع رؤیا شرکت دارد. بر عکس این حالت، هرگاه دامنه نوسان حرکات سریع چشم، کوتاه باقی بماند، می توان نتیجه گرفت که فرد مورد آزمایش به صورت غیرفعال و تنها به عنوان نظاره گر در وقایع رؤیا شرکت دارد. بدین ترتیب علم دو حالت مشخص فعال و غیر فعال را برای حرکات سریع چشم تعریف کرده است.

باید توجه داشت که وقایع رؤیا بر تنفس، بسامد قلب و فشار خون نیز به وضوح تأثیر می گذارد که این تغییرات حاصله را می توان به کمک ابزارهای مدرن و دقیق پزشکی به آسانی اندازه گیری کرد.

حال اگر قصد داشته باشیم رؤیاهای خود یا دیگران را با استفاده از این کتاب تعبیر کنیم، باید شرایط و حالات مختلف را مورد تحقیق و توجه قرار دهیم. به عنوان مثال، موضوع مورد نظر ما می تواند با رؤیاهای تب یا آنچه که از معده پر ناشی می شود، مرتبط باشد. چنانچه رؤیاها ناشی از محرک های خارجی (مانند سروصدا، کنار رفتن پتو، نور و بو) باشند، منحصرأ رؤیاهای محافظ خواب به حساب می آیند که در آنها نباید هیچ گونه مفهوم سری را جست و جو کرد.

هر مرحله از خواب ویژگی خاص خود را دارد.

برق نگار مغز، فعالیت موجی چشمها و مغز را در طول خواب (بالا) و مشاهده رؤیا (پایین) نشان می‌دهد. در خواب عمیق، حرکات چشمها سطحی و فعالیت مغز آهسته اما واضح است. در این حالت ضربان قلب و گرمای بدن کاهش یافته، تنفس آهسته و یکسان می‌گردد.

زمانی که فرد در حال دیدن رؤیاست، حرکات چشمها سریع است و بسامد امواج مغزی کاهش بیشتری می‌یابد. هنگام مشاهده رؤیا، ضربان قلب، میزان تنفس و فشار خون به وضوح افزایش می‌یابد.

بر خلاف آن باید توجه خود را بیشتر به رؤیاهای هشداردهنده معطوف کنیم زیرا اگر نمادهای آن به درستی فهمیده شوند، تصاویر بسیار واضحی به خواب‌بیننده ارائه می‌دهند. در رؤیای اعماق، نخست باید درباره ارتباط رؤیا با آخرین پیشامدها به منظور یافتن ارتباطی معقول تحقیق کنیم. در صورت کشف این ارتباط، اکثر نمادهای رؤیا هم واضح‌تر می‌شود. اما اگر رؤیای اعماق با پیشامدهای یادآوری‌شده از جانب شخص مرتبط نباشد، آن گاه باید تمام جزئیات رؤیا را از نزدیک جویا شده و یادداشت کنیم. در صورت لزوم می‌توان از دوستان و نزدیکان خواب‌بیننده درباره عادات و تغییرات شخصیتی وی پس از حوادث و وقایع مشخص و یا رویدادهای دوران کودکی تحقیق کرد. زمانی که حتی الامکان از بسیاری جزئیات مطلع شدیم، می‌توانیم با استفاده از فرهنگ نمادهای رؤیا، آن خواب را تعبیر کنیم. اما در موارد جدی‌تر، بهتر است با یک روان‌درمانگر با تجربه مشورت کنیم.

در هر صورت باید رؤیا را حتی‌المقدور به گونه‌ای واقعی و بی‌غرض تعبیر کرد زیرا اگر آن را مطابق با خواسته خود تعبیر کنیم و یا زبان رؤیا را به گونه‌ای که گویی آن جریان هم اکنون در حال اتفاق است، تفسیر کنیم، این تعبیر به ندرت می‌تواند برای خواب‌بیننده مفید واقع شود. از این رو تجزیه و تحلیل رؤیاها کار نسبتاً مشکلی است زیرا شخص به ندرت می‌تواند در مورد خود، قاضی بی‌طرفی باشد. در حقیقت کدام متهم می‌تواند راجع به خود قضاوت کند؟

فرهنگ نمادهای رؤیا با بررسی کتاب‌ها و منابع قدیمی مختلف (مصری، عربی، و منابع قرون وسطی) و با استفاده از تعبیر و تفاسیری که در کتاب «علوم غیبی» فرانسوی یافت می‌شوند، تجزیه و تحلیل روان‌شناسی جدید و نیز از طریق تجارب فردی نگاشته شده است. در ضمن باید بر این نکته تأکید داشت که هر رؤیایی به کمک این فرهنگ قابل تعبیر و تفسیر نیست و نیز نمی‌توان از نمادهایی که در این کتاب ارائه شده است، استفاده کورکورانه کرد. هم چنین با وجود وجوه مشترک بی‌شمار بین نمادهای رؤیای اقوام و ملل گوناگون، نمی‌توان این نکته را نادیده گرفت که هر فرد می‌تواند زبان رؤیای خاص خود را داشته باشد. البته این موضوع به ضریب هوشی خواب‌بیننده بستگی ندارد. بلکه برحسب روان خواب‌بیننده ممکن است وی در رؤیا نمادهایی را ببیند که به گونه‌ای کاملاً زیرکانه به شکل رمز درآمده و به سختی کشف شوند. بنابراین پیش از پرداختن به تعبیر و تفسیر

رؤیا، باید راجع به ویژگی‌های روحی خواب‌بیننده بررسی‌هایی انجام داد. در این گونه موارد توصیه می‌شود که یک «دفتر نمادهای رؤیا» تهیه کنید تا در صورت لزوم بتوانید موارد یادداشت شده را به یاد آورده و با هم مقایسه کنید. حتی الامکان سعی کنید اکثر رویاهایی را که می‌بینید، یادداشت کنید.

بهتر است بلافاصله پس از بیدار شدن شخص از خواب، مهم‌ترین نکات رؤیاهای وی را یادداشت کرده و یا به‌طور مفصل همه جزئیات را روی کاغذ بیاورید. این کار باید صبح‌ها بلافاصله پس از بیدار شدن از خواب انجام گیرد، زیرا تجربه نشان داده است که تصاویر رؤیا بسیار فزاینده و به سرعت فراموش و یا در ارتباط با هم نامفهوم‌تر می‌شوند. به ویژه اسامی و اعداد، خیلی سریع فراموش شده و فرد چند دقیقه پس از بیداری دیگر قادر به بازسازی ترتیب دقیق اعداد نمی‌باشد. در مورد هر رؤیا باید یادداشت شود که آن رؤیا متعلق به کدام گروه از رؤیاهاست. آیا نشانگر رؤیایی تحریک‌کننده است یا هشدار دهنده؟ آیا در زمره رؤیاهای نسبتاً عمیق است یا بسیار عمیق؟ پس از چند روز باید یادداشت‌ها را یک‌بار دیگر کنترل کنیم. با این کنترل متوجه می‌شویم که آیا اولین تعبیر صحیح بوده است یا این که احتمال تعبیر دیگری نیز وجود دارد.

مزیت دیگر یادداشت کردن رؤیاهای این است که می‌توان رؤیاهای تکراری را با رؤیاهای سریالی مقایسه کرد. چنانچه شخص نتواند به تنهایی از عهده این کار برآید، این یادداشت‌ها می‌تواند کمک مؤثری برای پژوهش‌گران رؤیا به حساب آید. با استفاده از این یادداشت‌ها آنها می‌توانند ارتباطاتی را که شاید توسط ما نادیده گرفته شده است، کشف کنند. کاملاً بدیهی است که دیدگاه ما نسبت به مسائل و تعارض‌ناخوشایندی که به خودمان مربوط می‌شود، نمی‌تواند به قدر کافی انتقادی باشد. در مقابل می‌توانیم مطمئن باشیم که یک قاضی بی‌طرف بدون اهمیت دادن به این مسائل، تلاش می‌کند تا واقعیت را دقیقاً برای ما آشکار سازد.

در بعضی موارد توصیه می‌شود که رؤیاهای خود را به تصویر بکشیم. زیرا رؤیاهای خود را در قالب تصاویر به نمایش می‌گذارند به‌طوری که بعضی از این تصاویر را می‌توان به‌سختی با کلمات توضیح داد. هم چنین در کلیه یادداشت‌ها باید زمان وقوع رؤیا را تاریخ زد تا بعدها بتوان مشخص کرد که رؤیاهای مشابه یا همان رؤیاهای درجه‌فاصله زمانی ظاهر شده‌اند.

به تصویر کشیدن رؤیای آسیایی به سبک میتیلا

در منطقه میتیلا، واقع در شمال شرقی هند، از ۳۰۰۰ سال پیش تا کنون، زنان با استعدادی خارق العاده به گونه‌ای «خاص» نقاشی می‌کنند، در صورتی که همسران، پسران و برادران آنان هرگز قلم مو به دست نمی‌گیرند.

زنان میتیلا آنچه را که در رؤیاهایشان مشاهده می‌کنند، به تصویر می‌کشند. آنها بیشتر نمادهای باروری یا نشانه‌های خوشبختی مانند تکیه دادن به ماهی را نقاشی می‌کنند.

هم چنین توصیه می‌شود دفتر یادداشتی برای شب مهیا کنید و در آن افکاری را که در رابطه با رؤیاها به ذهن‌تان می‌آید، یادداشت کنید. افکاری که شب‌ها به ما هجوم می‌آورند و ایده‌هایی که به سراغ ما می‌آیند، بسیار حیرت‌انگیز هستند. این افکار ممکن است صبح روز بعد به دست فراموشی سپرده شوند. بهتر است فردی که خود را با تعبیر رؤیا سرگرم می‌کند، با جدیت لازم و فواصل زمانی حساب شده که به او شهامت انتقاد نیز بدهد، به این کار بپردازد. فهرست الفبایی نمادهای رؤیا، باید به عنوان نخستین راهنما محسوب شود. علاوه بر این بار دیگر تأکید می‌کنم که هیچ نمادی آن قدر قطعی نیست که نتوان آن را با نماد دیگری عوض کرد.

در پایان لازم است به گروه ویژه‌ای از رؤیاها اشاره شود:

«رؤیاهای تسکین دهنده»، در زمان ابتلا به بیماری‌های سخت دیده می‌شوند. این رؤیاها غالباً به رنگ‌های شگفت‌آوری دیده می‌شوند و از تصاویر بی‌نهایت زیبایی تشکیل می‌گردند. با دانستن چنین فرضی نباید به خود زحمت تحقیق یا تغییر آنها را بدهیم زیرا اغلب هدفی ندارند جز نمایش تصویری فریبنده و دل‌ربا که باعث تسکین روح و روان خواب‌بیننده می‌شود.

برای این که رؤیاهای خود و دیگران را بهتر و مرتب‌تر یادداشت کنیم، پرسش‌نامه کوچکی توصیه می‌شود که می‌توان آن را تکثیر و تمام یادداشت‌ها و مطالب مهم را در آن نوشت. نمونه‌ای از این پرسش‌نامه که در تعبیر علمی رؤیا کاربرد گسترده‌ای دارد، در صفحات بعد به چاپ رسیده است. توصیه می‌شود پیش از استفاده از بخش نمادهای فرهنگ، به کلیه سؤالات پرسش‌نامه پاسخ دهید.

پرسشنامه تعبیر خواب

زمان وقوع رؤیا

روز:

شب از:

تا:

ساعت (تقریبی):

کمی پس از خوابیدن:

نیمه شب:

صبح پیش از بیدار شدن:

ایده اصلی (نکات مهم):

جزئیات (موضوع، اشخاص حاضر در رؤیا، اشیاء، ارتباطات)

مواد غذایی: غذای اصلی و مهم‌ترین وعده غذایی روز گذشته:

غذاهایی که شب پیش از دیدن رؤیا خورده شده است:

غذاهای فرعی یا موادی که بیش از حد مجاز مصرف شده است. از جمله می‌توان به
(قهوه، چای، توتون، الکل) اشاره کرد:

وضع تندرستی:

آیا در خواب بیننده نقص عضو فیزیکی وجود دارد؟

آیا خواب بیننده به بیماری دچار است؟

بیماری مزمن:

چه مدت است؟

بیماری جدید:

آیا خواب بیننده در شب دیدن رؤیا از لحاظ تندرستی دچار مشکلی بوده است (برای نمونه تب در حالت سرماخوردگی؛ خانم‌ها حتماً باید بگویند که آیا در زمان دیدن رؤیا عادت ماهیانه بوده‌اند یا این که به علت تأخیر عادت ماهیانه یا حاملگی احتمالی نگران بوده‌اند؟)

تعبیر رؤیا

آیا رؤیا یادآور وقایع مشخصی است که واقعاً رخ داده است؟ چه ارتباطی بین این یادآوری و وقایع رؤیا وجود دارد؟

خواب بیننده، رؤیای خود را چگونه توضیح می‌دهد؟

آیا قبلاً هم مشابه این خواب را دیده است؟

.....

.....

چه موقع:

.....

.....

چندبار:

.....

.....

با چه اختلافاتی:

.....

.....

رؤیای شخص در زمره کدام گروه از رؤیاهاست؟

.....

.....

به کمک فرهنگ نمادهای رؤیا، اساساً چه نتیجه‌ای از رؤیا برداشت می‌شود. چگونه

می‌توان آن را تعبیر کرد؟

.....

.....

.....

.....

کدام یک از نمادهایی که در خواب مشاهده شده، در کتاب یافت نمی‌شود؟

.....

.....

.....

.....